

Infram Villasessie: met De Straat in transitie



Wat als je een nieuw perspectief op transitie kunt ontwikkelen? Een aanpak waarmee gebiedsgerichte opgaven met een hoog 'jullie moeten-gehalte' niet stranden bij de voordeur, maar veranderen in gezamenlijke reis van een wijk of buurt. Daarvoor is het nodig als overheid aan te sluiten bij de zorgen van bewoners; want wat er voor mensen toe doet, bepaalt hun kijk op de toekomst. Hoe je dat kunt doen? Bijvoorbeeld door de inzet van Social Design, bleek tijdens de Infram Villasessie op 9 juni in Maarn. Een middag voor professionals van gemeenten, rijksoverheid, en de bouw- en energiesector, over de kracht van aanstekelijke verhalen in de Straat die Nederland heet.



Martijn Tak en Karin Borgman

Dat co-creatie met de doelgroep -de bewoners- een belangrijke voorwaarde is om overheidsbeleid te laten werken, weet Karin Borgman, Inframadviseur en medeorganisator van de Villasessie, uit ervaring. In de gebiedsaanpak in de wijk Reyeroord heeft zij in de samenwerking met social designers Jaap Warmenhoven en Marjolein Vermeulen gemerkt hoe je met een aansprekende bottom-up benadering het gat kunt dichten tussen beleid en draagvlak. "Door dicht bij de beleving van de bewoners te komen, in begrijpelijke taal. Deze aanpak sprak ook Martijn Tak en Lieke van Son van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) aan. Reden om gezamenlijk een Villasessie te organiseren, mét Jaap en Marjolein. Zodat hun creativiteit professionals uit de praktijk inspireert om tot probleemdefinities te komen waarvan mensen zeggen 'O, maar als je er zo naar kijkt, wil ik wel meedenken!'"

Social Design brengt transitie op ooghoogte

Bij complexe opgaven, zoals de energietransitie, liggen de leefwereld van bewoners en de systeemwereld van



Jaap Warmenhoven en Marjolein Vermeulen

professionals en ambtenaren vaak ver uit elkaar. Sociaal designers zetten in het zoeken naar verbinding de bewoners centraal, leggen Jaap en Marjolein uit. "Wat mensen beweegt, maar ook de aannames die ze hebben, kleurt hun kijk op de toekomst. Als social designers richten we ons op de drijfveren van mensen en betrekken we hen bij de maatschappelijke opgave, de 'social-kant' dus. De 'design-kant' betreft het ontwerpproces om de belangen en verlangens van alle betrokkenen helder te krijgen. En die te vertalen naar een nieuw handelingsperspectief. In het ontwerpproces maken we vaak gebruik van beelden, ofwel frames. Zoals De Straat, waarin alle betrokkenen bij de energietransitie elkaars burens zijn, van Rijksambtenaren tot lokale professionals en bewoners. In De Straat werken we aan, en leven we met de energietransitie. Niet hetzelfde, niet per se gelijkgestemd. Maar wel gelijkwaardig, op ooghoogte. En in hetzelfde schuitje. Een spannende en experimentele aanpak: wat levert het op als je de energietransitie benadert als burens? Wat is ieders verhaal en wat hebben we ondanks alle verschillen, gezamenlijk?"

De kracht van aanstekelijke verhalen

Als het gaat om verhalen die blijven hangen, impact hebben of prikkelen tot actie, dan bevatten deze volgens professor Marshall Ganz, auteur van de leiderschapsmethodiek Public Narrative, drie belangrijke elementen: zelf (ik), ons (wij) en nu. 'Zelf' vertegenwoordigt 'hier sta ik voor', het element 'ons' laat zien 'dit hebben we gezamenlijk' en het 'nu' is het handvat (de oproep tot actie) op het aanstekelijke verhaal. Het zijn de sleutels om onderlinge afstand te verkleinen en in verbinding te komen.



De toespraak van president Zelensky in de Tweede Kamer is zo'n voorbeeld van een aanstekelijk verhaal. Tijdens de Villasessie gingen de deelnemers met levensechte verhalen aan de slag. Wat haal je uit een verhaal waar je wat mee kunt, waar ligt de gevoeligheid en waar het haakje om samen op door te pakken in de straat?

Straatverhalen

De energietransitie raakt ruim 17 miljoen mensen. In de straatverhalen tijdens de Villasessie kwamen er een paar daarvan aan het woord. Hun verhalen kwamen tot leven

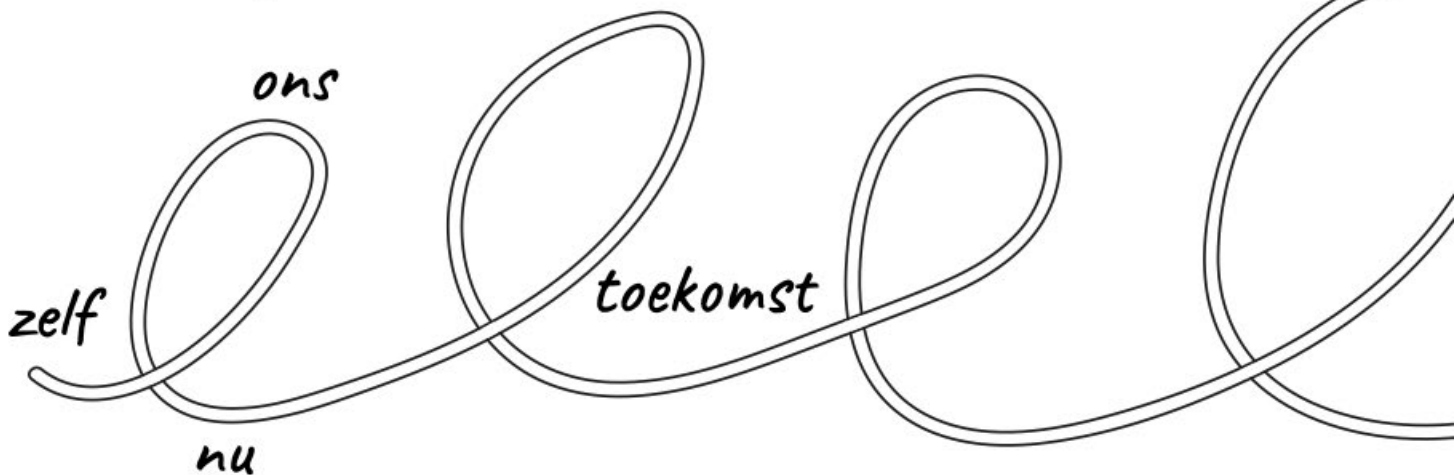
vanachter een groot houten kozijn met wisselende vensterbankdecoratie die de verschillende leefwerelden visualiseerden. Luisteren en kijken, en tussen de regels door ontdekken wat de ander bezighoudt; het levert inzicht en aanknopingspunten op om met elkaar in gesprek te gaan. Wat is voor deze persoon belangrijk? Wat heb je gemeen met hem of haar? En vooral, hoe zou je de ander uitnodigen bij de beweging die je in gang wilt zetten? Welke woorden passen daarbij? Daarmee doelen Jaap en Marjolein op universele thema's en waarden zoals veiligheid, eerlijkheid, openheid. De Straat brengt haarscherp aan het licht hoe belangrijk het is om de onderlinge afstand te verkleinen door de stap naar het persoonlijke te maken en op ooghoogte te komen. En dat het dus tijd en energie vraagt om feiten (de transitie) in balans te brengen met emotie en beleving. Wat dan weer in tegenstelling is met de druk om te versnellen...

Straat-prototype ontwikkelt verder

De energietransitie raakt iedereen, en iedereen moet mee kunnen doen. Vandaar ook de zoektocht van BZK en ander overheden, hoe het beste kan worden aangesloten bij de beleving van bewoners. Echt als burens in contact komen en samen naar de toekomst van De Straat kijken; de deelnemers aan de Villasessie zijn het erover eens dat daar slagingskansen liggen voor complexe opgaven. En dan gaat het om meer dan de energietransitie. Maar ze benoemen tegelijk dat het rekening houden met ieders drijfveren geen haalbare kaart is als er ook 'gewoon' een opgave ligt. Hoe kom je van de 'wij' naar het handelingsperspectief, het 'nu'. En wie is 'wij' als het om de rol van professionals gaat? Vanuit Infram en BZK ligt er de uitnodiging om het prototype van de Straat verder door te ontwikkelen. Daar is zeker belangstelling voor. Wordt vervolgd.

De Straat

aanstekelijke transitieverhalen



"Gehoord willen worden. En serieus genomen. Zo simpel is het eigenlijk. Maar daar schort het in de praktijk wel aan. We hebben een doel, onderbouwd met cijfers en onderzoeken, en daar werken we naartoe. Daarbij doen we allerlei aannames ten aanzien van de doelgroep. Die soms totaal niet blijken te kloppen. Dat helpt natuurlijk niet in het creëren van gezamenlijkheid en vertrouwen in de aanpak."

"Het begrip transitie is op zich al een lastige. Mensen willen nadenken over hun toekomst, niet over de transitie. Misschien kunnen we dus beter het woord transitie vervangen door toekomst. Praat je dan over een veilige toekomst, dan zit daar al heel veel in: zekerheid van wonen, warmte, een veilige leefomgeving, groene ruimte, passende zorg etc. Dat raakt transitithema's, maar dan van onderaf."



"Ik kom weleens in wijken waar de brievenbus is dichtgeschroefd en de bel is uitgezet; die mensen zitten niet te wachten op een verhaal van de gemeente over de energietransitie en dat ze hun keukens moeten aanpassen. Als je in plaats van zelf alleen maar te zenden, hen uitnodigt om te vertellen te delen, kunnen over en weer de aannames verdwijnen."



"Hoe weeg je een verhaal, wat ken je waarde toe? En wat vraagt het van professionals om verhalen op te halen? Verwachtingsmanagement lijkt me wel een ding: gehoord worden wil niet zeggen dat je ook krijgt wat je wilt en dat verwachten mensen misschien wel."

"Door de Straatverhalen vanuit de public narrative opbouw te beluisteren, realiseer je je dat we veel integraler moeten kijken en werken. En dat we het nodig hebben om voor grote opgaven tot aanstekelijke verhalen te komen die mensen uitnodigen om mee te doen."